

Ministerie van Defensie

Plein 4
MPC 58 B
Postbus 20701
2500 ES Den Haag
www.defensie.nl

Onze referentie

BS2024040175

*Bij beantwoording, datum,
onze referentie en
onderwerp vermelden.*

> Retouradres Postbus 20701 2500 ES Den Haag
de Voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal
Bezuidenhoutseweg 67
2594 AC Den Haag

Datum 20 december 2024
Betreft Herziening begroting, nieuwe planning en financiële
verwachting programma GrIT

Inleiding

Digitalisering van de krijgsmacht is één van de pijlers waarop succesvolle multinationalaal en multidomein inzet van de krijgsmacht in het kader van hoofdtak 1 rust. De geopolitieke ontwikkelingen vragen meer en meer om een IT-infrastructuur van Defensie die in staat moet zijn om onder wijzigende omstandigheden te blijven functioneren (last IT standing). Een ontwikkeling die bevestigd wordt door de ervaringen in hedendaagse conflicten zoals in de Oekraïne, waarbij het belang van digitalisering duidelijk is geworden. Het programma Grensverleggende IT (GrIT) vervangt en moderniseert een groot deel van de huidige IT-infrastructuur waardoor de vereiste digitalisering mogelijk wordt gemaakt.

In mijn brief van 2 oktober 2024 betreffende de vijfde voortgangsrapportage van het programma Grensverleggende IT (GrIT)¹, heb ik aangegeven dat de herijking van het programma zou leiden tot een herziening van de business case. Uit de uitgevoerde herziening is gebleken dat de herijking van het programma heeft geleid tot een aangepaste planning en begroting. Hierbij heb ik toegezegd om de nieuwe integrale planning en herijkte begroting van het totale programma, eind 2024 met uw Kamer te delen. Met deze brief voldoe ik aan deze toezeggingen. Via de halfjaarlijkse voortgangsrapportage blijf ik uw Kamer informeren over belangrijke wijzigingen binnen het programma GrIT. Tevens beantwoord ik in bijlage 2 de vragen die uw Kamer op 7 november 2024 heeft gesteld² naar aanleiding van de vijfde voortgangsrapportage GrIT.

¹ Kamerstuk 35728, nr. 17

² Referte 2024Z16880/2024D42631

Gelijktijdig met de herijking van het GrIT-programma heeft Defensie ervoor gekozen om de begroting van het programma GrIT in lijn te brengen met andere grote programma's. Deze begroting (voorheen business case) bestaat om die reden uit de posten investeringen, een risicoreservering op deze investeringen en de exploitatie nieuwe IT.

De herijking van GrIT toont positieve resultaten. GrIT levert duidelijk meerwaarde voor de krijgsmacht, met als belangrijkste mijlpaal de oplevering in juni van dit jaar van het Twin Datacenter (Blok BR-025 van het programma). Daarnaast is de vernieuwde hardware laag van de virtuele desktopinfrastructuur (VDI) op de defensiewerkplekken direct merkbaar door eindgebruikers. Dit betekent dat voor 63.000 gebruikers het op afstand werken op de Defensie MULAN-omgeving (de standaard kantooromgeving van Defensie) sneller en bedrijfszekerder werkt. Ook is de eerste release (proof of concept) van een verkleinde serveromgeving voor gebruik onder operationele omstandigheden (de XS-box) opgeleverd. Deze zal binnenkort door de operationele commando's worden getest. Tot slot is de standaardisatie van de hoogerubriceerde IT-infrastructuur, inclusief de uitbreiding van het federatief samenwerken, via de deelleveringen van Blok BR-010 (Protected Core Network), gerealiseerd. Dit versterkt de operationele IT-capaciteiten van onze eenheden die in NAVO verband worden gereedgesteld en stand-by staan voor inzet.

Naast positieve resultaten kent de herijking van het programma GrIT ook tegenvallers. Op basis van de nieuwe planning, geverifieerd door een externe partij (Strict), zullen alle geplande resultaten die binnen de scope van het programma vallen, eind 2030 zijn afgerond. Tevens heeft de herijking geleid tot een stijging van de kosten van het programma GrIT. De herijkte begroting resulteert in een aanvullende incidentele financiële behoefte van € 361,6 miljoen in de periode 2024-2030, ten opzichte van de actualisatie zoals gepresenteerd in de vijfde voortgangsrapportage GrIT.

De uitgevoerde herijking van het programma en de voorliggende herziene planning en begroting betekenen dat voor nu de aanpak en organisatie van het programma GrIT zijn bijgesteld. Vanwege geopolitieke en technologische ontwikkelingen zal Defensie blijvend moeten anticiperen en kritisch moeten overwegen of verdere aanpassingen noodzakelijk zijn. Ik zal door middel van de halfjaarlijkse voortgangsrapportage u blijven informeren over de gevolgen van deze ontwikkelingen voor het programma.

Geopolitieke context

Door de veranderende geopolitieke veiligheidssituatie moet Defensie rekening houden met een mogelijke inzet onder hoofdtak 1. Inzet van Defensie zonder adequate IT is ondenkbaar. Naast personeel en materieel is IT essentieel bij de uitvoering van onze taken. Het belang van IT zal in de komende jaren alleen maar toenemen. GrIT vormt hierbij een fundamentele basis.

Ik heb uw Kamer in de vijfde voortgangsrapportage GrIT³ geïnformeerd over de focus op pijlers 1 (Ontplooid IT voor Operationele Commando's) en 2 (IT voor JIVC IT-diensten aan defensieonderdelen) als onderdeel van de nieuwe implementatie strategie van het programma GrIT.

De versterkte focus van Defensie op hoofdtak 1 heeft ook gevolgen voor het programma GrIT. De doelstellingen van GrIT zijn aangescherpt om zo snel mogelijk waarde te leveren ter ondersteuning van de operationele inzet van de krijgsmacht.

---

³ Kamerstuk 35728, nr. 17

De nieuwe implementatiestrategie is opgedeeld in drie pijlers, elk gericht op een specifieke doelgroep, om de aangescherpte doelstellingen van GrIT te realiseren.

Met de focus op de pijlers 1 en 2 concentreert GrIT zich op het zo snel mogelijk realiseren van IT-functionaliteiten die essentieel zijn voor de operationele eenheden van de krijgsmacht, waaronder het voldoen aan de eisen van het NATO Force Model per 1 januari 2025 en de Snel Inzetbare Capaciteit (SIC) en Nationale Evacuatie Operaties (NEO).

Planning

In de vijfde voortgangsrapportage⁴ is aan uw Kamer gemeld dat de realisatie van het programma GrIT niet haalbaar is voor eind 2027. Op basis van de bijgestelde planning, geverifieerd door een externe partij (Strict), kan ik uw Kamer melden dat de realisatie van het programma begin 2028 is afgerond en de volledige uitrol van het programma over de defensieonderdelen, inclusief de uitfasering van de huidige IT-systemen binnen de scope van het programma, eind 2030 is voltooid.

De vertraging is grotendeels te wijten aan eerdere tegenvallende resultaten, maar ook aan de vele afhankelijkheden tussen de bestaande en de nieuwe IT-omgeving, waaronder complexe koppelingen. In de nieuwe planning is tevens de gewijzigde geopolitieke situatie vertaald naar de aanpak van het programma en gekoppeld aan operationele prioriteiten. Het GrIT-programma heeft tevens de besturing overgeschakeld naar het opleveren op basis van releases. Hiermee wordt, door het bieden van enkele opleveringen per jaar (releases), sneller de noodzakelijke toegevoegde waarde aan de defensieonderdelen geleverd dan in de meest recente (juni 2023) vastgestelde integrale planning beoogd was.

Alle maatregelen uit het implementatieplan herijking aanpak en besturing GrIT⁵ van 5 maart 2024 zijn inmiddels uitgevoerd. Dit zorgt voor een duidelijke sturing op de planning, een zakelijke aansturing van de IT- infrastructuurpartner (Athena) en het behalen van resultaten op korte termijn. Tegelijkertijd geeft het flexibiliteit voor de lange termijn, zodat het programma tevens kan inspelen op nieuwe behoeften en technologische ontwikkelingen.

Aanvullend heb ik extra maatregelen genomen om meer grip op de planning te krijgen en verdere vertragingen te voorkomen. Defensie zorgt voor voldoende buffers om tegenvallers op te vangen, zonder dat dit direct tot vertraging van het hele programma leidt. Verder heeft Defensie samen met de IT-infrastructuurpartner een planningscel ingericht om de voortgang continu te monitoren en grip te krijgen en te houden op de planning, inclusief de eerdergenoemde afhankelijkheden. De door Defensie te realiseren aanpassingen in de huidige IT worden hierbij integraal betrokken. Deze uitgebreide set van maatregelen zorgt voor een betere borging van de haalbaarheid van de nieuwe integrale planning.

Herijkte begroting GrIT

De business case voor GrIT werd op 11 februari 2021⁶ vertrouwelijk met uw Kamer gedeeld. De keuzes en aannames destijds, waren ingegeven door de beschikbare financiële middelen van Defensie en een stabiele(re) geopolitieke situatie. In het licht van de huidige veiligheidssituatie en de gereedstelling van Defensie in het kader van hoofdtak 1, richt het programma zich nu op het zo snel mogelijk leveren van een

---

⁴ Kamerstuk 35728, nr. 17

⁵ Kamerstuk 35728, nr. 13

⁶ Kamerstuk 35 728, nr. 2

bijdrage aan de operationele IT. Dit vraagt om een andere focus en andere (financiële) keuzes.

Aanvullende investeringskosten

Uit de begroting blijkt dat het programma GrIT, op basis van de nieuwe planning en met een gelijkblijvende scope, wordt geconfronteerd met hogere investeringskosten dan oorspronkelijk voorzien. Deze kostenstijging kan worden toegeschreven aan twee kostendrijvers:

1. Backfill (€ 16,9 miljoen): Met de oorspronkelijke begroting werd aangenomen dat bij de start van de bouw van ieder GrIT-blok geen lifecycle management (LCM) van de bestaande IT meer nodig zou zijn. De praktijk blijkt echter anders te zijn. De tijdelijke aard van deze werkzaamheden heeft geleid tot de inzet van extern personeel.
2. Operationele tegenvaller (€ 6,0 miljoen). Het voorzien in koppelingen voor tijdelijk parallel gebruik tussen de huidige en nieuwe IT blijkt complexer en het aantal koppelingen is groter dan vooraf is voorzien. Deze operationele tegenvaller vereist extra inzet van personeel.

Aanvullende risicoreservering

De risicoreservering voor het GrIT-programma is herzien in samenwerking met TNO. Hierbij is gebleken dat de oorspronkelijke reservering niet voldoende was om onvoorziene risico's adequaat te dekken. Op basis van deze nieuwe analyse is de risicoreservering verhoogd, zodat met name risico's op het gebied van personeelstekorten, het migreren van applicaties naar het nieuwe Defensie cloudplatform, wijzigingen op het gebied van beveiliging beter kunnen worden opgevangen. De aanvulling op oorspronkelijke reservering is € 54,1 miljoen.

Om het risicomangement binnen GrIT te versterken, wordt vanaf nu de inschatting ieder half jaar geactualiseerd. De resultaten hiervan zullen in de voortgangsrapportage worden opgenomen. Het doel is zowel de financiële onderbouwing van het programma te verbeteren als de continuïteit van het programma te waarborgen.

Aanvullende exploitatie nieuwe IT

Met de herijking zijn ook de exploitatiekosten toegenomen. De belangrijkste kosten beïnvloedende factoren zijn:

1. Marktontwikkelingen (€ 278,2 miljoen): Het programma wordt geconfronteerd met marktontwikkelingen, zoals stijgende prijzen door schaarste op de wereldmarkt en nieuwe technologische ontwikkelingen. Defensie investeert in nieuwe technologieën om de laatste technologische ontwikkelingen te volgen en de digitale weerbaarheid te waarborgen. Daarnaast vereist de vervanging van software vaak een grotere rekenkracht van de onderliggende hardware. De schaarste op de IT-arbeidsmarkt draagt ook bij aan de stijging van de kosten. Als gevolg hiervan zijn de prijzen sterker gestegen dan de in de oorspronkelijke begroting opgenomen prijsindexatie. Voor de periode tot en met 2030 is er in de begroting rekening mee gehouden dat dit effect blijft bestaan.
2. Herziening keuzes en aannames (€ 28,8 miljoen): Bij de start van de realisatie van het blok Modules Ontplooid (BR-029) was besloten om, ten opzichte van het vastgestelde technisch ontwerp, de server capaciteit te beperken om zo kosten te besparen. Deze keuze wordt nu herzien om zeker te stellen dat voldoende

rekenkracht gegarandeerd is en blijft voor de benodigde functionaliteiten t.b.v. de militair in het operationele domein.

3. Vertraging (-€ 28,1 miljoen): Door de opgelopen vertraging wordt de nieuwe, duurdere IT met een hogere beheerlast later in gebruik genomen dan oorspronkelijk gepland. Deze vertraging leidt tot een verlaging van de totale exploitatiekosten van de nieuwe IT over periode van de programmabegroting.
4. Inzet Defensie gemengde teams (€ 5,7 miljoen): In de oorspronkelijke begroting was onvoldoende rekening gehouden met de kosten voor het opstarten van het beheer van de nieuwe IT, in de periode voorafgaand aan de ingebruikname. De kosten voor deze opstartfase bedragen € 14,3 miljoen. De late oplevering heeft tevens geleid tot een latere inzet van eigen personeel voor het beheer van de nieuwe IT. Dit heeft geresulteerd in lagere kosten van -€ 8,6 miljoen.

Financiële impact

De financiële afwijkingen binnen het GrIT-programma, voortvloeiend uit de bovengenoemde thema's, leiden tot een aanvullende financiële behoefte binnen de huidige begroting van Defensie van € 22,9 miljoen voor de investeringskosten en €284,6 miljoen voor de exploitatielasten in de periode 2024-2030, ten opzichte van de actualisatie zoals gepresenteerd in de vijfde voortgangsrapportage GrIT. Tevens is de risicoreservering verhoogd met € 54,1 miljoen. De dekking van deze meerkosten vindt plaats binnen de huidige begroting van Defensie. Voor nadere details verwijst ik naar de vertrouwelijk bijlage van de herijkte begroting.

De herijking benadrukt de noodzaak van een voortdurende evaluatie van de financiële planning, waarbij de nadruk ligt op het anticiperen op toekomstige kostenstijgingen. Met de genomen maatregelen, zoals de herijkte besturing, de zakelijkere aansturing van de IT-infrastructuurpartner en de nieuwe planningsaanpak, is beter geborgd dat het programma binnen de financiële kaders gerealiseerd wordt.

Financiële verwachting

De geactualiseerde begroting onderstreept het belang van een toekomstgerichte financiële strategie voor de financiering van het GrIT-programma.

Op korte termijn worden aanvullingen op GrIT voorzien om in te spelen op snel wijzigende IT-behoefte van de krijgsmacht, onder andere ten gevolge van het gewijzigd optreden van de krijgsmacht en het voldoen aan NAVO-eisen en standaarden. Zo dient Nederland eenheden gereed te stellen voor het NATO Force Model, welke met een korte reactietijd moeten kunnen worden ingezet in een wisselend internationaal verband. Dat stelt hogere eisen aan de benodigde IT-ondersteuning van die eenheden (zoals flexibel schaalbare en configureerbare IT en voldoen aan *Federated Mission Networking* standaarden).

Door de groei van Defensie neemt de behoefte aan door GrIT geleverde IT-middelen toe. Deze kosten vallen niet onder het investeringsbudget van GrIT, maar worden gefinancierd door specifieke maatregelen die toekomstige uitbreidingen mogelijk maken.

De programmabegroting wordt elk kwartaal geactualiseerd om de financiële vertaling van ontwikkelingen binnen GrIT up-to-date te houden. Deze informatie wordt gedeeld in de halfjaarlijkse voortgangsrapportage van het programma. Om de financiële haalbaarheid te waarborgen, wordt de financiering jaarlijks geëvalueerd en zo nodig aangepast op basis van de meest actuele inzichten. Deze aanpak biedt een solide

basis om in de groeiende IT-behoefte van Defensie de komende jaren blijvend te voorzien.

Tot slot

De noodzaak en urgentie van het programma GrIT blijft onverminderd hoog. De IT van Defensie is verouderd en Defensie is nog onvoldoende voorbereid en toegerust voor hoofdtak 1. De conflicten van vandaag en morgen vereisen een robuuste IT-infrastructuur die succesvolle inzet van Defensie mogelijk maakt. Het programma GrIT voorziet in een noodzakelijke vernieuwing van een groot deel van de IT-infrastructuur van Defensie. Deze vernieuwing is, in het licht van de huidige veiligheidssituatie en de gereedstelling van Defensie in het kader van hoofdtak 1, onmisbaar. GrIT ondersteunt de digitale transformatie van Defensie waarmee een IT-capaciteit beschikbaar komt om Defensie voor te bereiden op toekomstige conflicten.

De Staatssecretaris van Defensie,

Gijs Tuinman

Ministerie van Defensie

Bijlage 1: Planning en toelichting op de integrale planning

Bijlage 2: Beantwoording Kamervragen

Wat is de impact van de vertraging van het programma, onder andere voor de operationele gereedheid en voor andere IT projecten?

De vertraging betekent dat medewerkers langer gebruik moeten maken van de huidige operationele netwerken en nog niet kunnen profiteren van de nieuwe IT. Dit leidt ook tot hogere kosten, omdat de huidige en nieuwe IT langer naast elkaar moeten blijven bestaan en tevens extra lifecycle management nodig is voor kritieke componenten die anders al uitgefaseerd zouden zijn. Andere projecten moeten, indien mogelijk, eerst gebruik maken van de huidige IT voordat zij kunnen migreren naar de GrIT-omgeving.

Wat is de financiële impact van de verschillende oorzaken waardoor het programma gewijzigd is? Het betreft dan m.n. de genoemde vertragingen, de focus op hoofdtak 1, de herijking van het High Level Ontwerp IT (HLO) en de groei van de Defensieorganisatie.

Deze zijn toegelicht in de Kamerbrief en, waar relevant, verder financieel gedetailleerd in de herijkte begroting.

Zijn binnen de herijkte businesscase alle bekende risico's gedekt, inclusief de verhoogde financiële inschatting zoals gemeld in de vijfde voortgangsrapportage?

Ja, in de herijkte begroting zijn alle bekende risico's gedekt, inclusief de verhoogde financiële inschatting zoals gemeld in de vijfde voortgangsrapportage

Kunt u de Kamer informeren over de beschikbaarheid van personele capaciteit voor GrIT in 2025, inclusief een toelichting op het besluit over het al dan niet toewijzen van capaciteit, en aangeven wat de consequenties hiervan voor het programma zijn?

De personele capaciteit die benodigd is om de resultaten van de macroplanning van het programma GrIT (bijlage 1) te realiseren is geborgd.

Op basis van welke criteria worden de aangekondigde scherpe keuzes in personele capaciteit voor IT-projecten gemaakt?

Prioritering over het gehele portfolio, inclusief GrIT, wordt gedaan op basis van het belang en meerwaarde voor Defensie, de financiële inpasbaarheid en het realisatievermogen (op basis van personele capaciteit) van de defensieonderdelen. De Defensienota 24 en de uitvoering van taken in het kader van hoofdtak 1 zijn daarbij richtinggevend.

Heeft plan B alleen betrekking op Atos of is het ook van toepassing op soortgelijke situaties bij andere onderaannemers?

Kunt u de Kamer informeren over plan B om op lange termijn de continuïteitszorgen en de zorgen over het uitblijven van resultaten van de performance van Atos weg te nemen?

Defensie monitort de ontwikkelingen bij Atos nauwlettend, onder coördinatie van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. Samen met de hoofdaannemer van de IT-infrastructuurpartner Athena (Kyndryl) worden maatregelen voorbereid voor het geval Atos wegvalt. Ook is de continuïteit van onderaannemers die via Atos worden ingezet, onderzocht. Dit vormt het plan B.

Hoe groot is de vrije ruimte in de herijkte business case?

In de vierde voortgangsrapportage⁷ was een vrije ruimte van ongeveer € 29 miljoen beschikbaar. Sindsdien zijn enkele tegenvallers van dit budget gefinancierd, zoals extra groot onderhoud aan de huidige IT (lifecycle management) door opgelopen vertraging. Daarnaast is een aantal operationele IT-modules gefinancierd van dit budget, zodat deze medio 2025 beschikbaar kunnen zijn.

Na de herijking resteert een vrije ruimte van circa € 1,9 miljoen, deze is inmiddels verrekend met de kostenstijgingen. Hierdoor is er geen vrije ruimte meer beschikbaar.

Wat zijn de consequenties van de herziene businesscase voor de mijlpalen en doelstellingen van het GrIT aandeel in het Nederlandse Herstel- en Veerkrachtplan?

De herziening van de begroting heeft op zichzelf geen impact op het GrIT aandeel in het HVP. De uitvoering ten aanzien van het HVP, waaronder de GrIT-onderdelen verlopen volgens planning. Er is wel impact vanwege de genoemde vertraging, operationele tegenslagen en externe ontwikkelingen. Een aantal zaken waarvan vooraf bedacht was dat ze door GrIT geleverd zouden worden bleken hierdoor beter op andere wijze opgepakt te kunnen worden, waardoor de mijlpalen tijdig behaald gaan worden. Een goed voorbeeld is het Security Operations Center. Deze functionaliteit wordt grotendeels geleverd vanuit het programma Cyber 2.0 en niet geheel vanuit GrIT. De omschrijving van de mijlpalen in het HVP is hierop in overeenstemming met de Europese Commissie aangepast. We verwachten tevens één mijlpaal (MP64) een jaar eerder te kunnen afronden dan verwacht.

Kunt u de Kamer informeren over de reactie van Adviescollege ICT-toetsing (AcICT) op het actieplan implementatieplan herijking aanpak en besturing GrIT?

In juni 2024 heeft de Defensie het actieplan voor de herijking van de aanpak en besturing van GrIT toegelicht aan het AcICT. Eerder dit jaar gaf het AcICT in het naschrift op het 6e BIT-advies GrIT aan dat het, zodra het herijkte programma een eerste release heeft opgeleverd, met het ministerie van Defensie in gesprek wil gaan om de uitwerking van de herijking te beoordelen. Defensie zal op korte termijn afspraken met het AcICT maken wanneer zij de planning en het actieplan voor de herijking zal beoordelen.

---

⁷ Kamerstuk 35728, nr. 14